

רבי שמחה זליג נהנה מאד, חיבק אותו ואמר לו: "אם יש לך בטחון כזה, בודאי הקב"ה יעזור לך להנצל!"
הברכה התקיימה, כיון שידעו שהוא עומד לפני גיוס הקדימו ונתנו לו סרטיפיקט כדי שלא יגייסוהו, וזכה לעלות לארץ ישראל, להרביץ בה תורה ומוסר.

הגאון רבי בנימין זילבר קיבל מרביתו בישיבת נוברהדוק שבעיר מזריטש מידת בטחון מופלאה. רבי בנימין סיפר על מידת הבטחון בה ניחן:

סדר הישיבה היה, שמזמן לזמן קבוצת בחורים מבוגרים היו עולים ללמוד בישיבת נוברהדוק בארץ הקודש. הוא החליט לעלות לארץ ישראל ויהי מה. על אף היותו בחור צעיר ויתום אשר בעלייתו יסכן את עתידו, שהרי לא היה לו בארץ אף קרוב ומכיר, אך ב'אמיצותו' החליט שלא להתחשב בקשיים הללו.
זה סיפור המעשה: יום אחד ניגש רבי בנימין לממונה מטעם הישיבה על הנסיעה לארץ ישראל ואמר לו: "ה' יתברך נתן לי רעיון לנסוע לארץ ישראל!" הממונה נזף בו – היכן נשמע שבחור צעיר יעלה לבדו לארץ ישראל?
בלילה שלפני הפלגתה של הקבוצה המיועדת לעלות לארץ הקודש כשבידיו אין לא סרטיפיקט ולא כסף לנסיעה, הודיע לכולם: "מחר אני נוסע לארץ ישראל!"

סמך הקב"ה ענינה של מרים עם ענין המרגלים - שלא יהיה להם פתרון פה לומר לא היינו יודעים עונשו של לשון הרע מהר. (תנחומא שלח)

מרגלים - לא בבית מדרשנו!

היינו מספר בחורים בישיבת "עטרת ישראל", שהתארגנו ללמוד בכל בוקר לפני תפילת שחרית הלכות "שמירת הלשון".
רבינו המשגיח, הגה"צ רבי מאיר חדש כשהיה נכנס לבית המדרש היה מביט בנו ושותק, אנו ציפינו שביום מן הימים נזכה למילת עידוד והערכה על היוזמה הברוכה שלנו, אמנם זה הגיע, אך לתדהמתנו במקום לעודד אמר לנו בנימת ביקורת: "אני מאד מאוכזב מכם!" סתם ולא פירש...
לאחר התפילה ניגשנו אליו ושאלנו: מדוע, וכי ללמוד כל יום הלכות לשון הרע אין זה ראוי להערכה?!

ואז אמר לנו המשגיח דבר מדהים ששינה לנו את ההסתכלות על החיים:

"בחורים יקרים, דעו, הלכות לשון הרע נועדו לאדם שרואה רע וגנאי אצל השני ואז הוא צריך ללמוד מה מותר ומה אסור לדבר. אבל אתם בני תורה מיוחדים, שאמונים על "עין טובה" אף פעם לא תזדקקו להלכות אלו, שהרי לא תראו שום רע אצל השני, תמיד תראו רק טוב ותלמדו על השני זכות... צריכים אתם להתחזק בעין טובה וממילא אין צורך בהלכות אלה, אלא שכפי הנראה רואים אתם רע אצל השני, לוקים אתם בעין רעה, ולכן מרגישים אתם צורך ללמוד הלכות אלו, מזה אני מאוכזב!"

(נר לשולחן שבת" מפני ידידי הג"ר חיים זאיד)

עלה נעלה!

והנה למחרת חלה אחד הבחורים שהיה אמור להיות בקבוצה היוצאת. ראש הישיבה, הגאון רבי דוד בלייכר תבע מהאחראי שיכניס את הבחור בנימין ברשימת מקבלי הסרטיפיקטים, והתבטא: "הלא כוונתו רק לשם שמים!" וכך קראו לו מיד שיארוז את חפציו ויבוא להצטרף לנסיעה.

(מפני המשפחה)

הגה"צ רבי מאיר קליימן שיום פטירתו חל השבוע, למד בצעירותו בישיבת נוברהדוק. באותה תקופה היתה גזירה קשה של גיוס לצבא של בחורי ישיבות. נסיונות שונים ומשונים היו עושים כדי להנצל מגזירה זו, בחורים רבים היו צמים ימים רבים עד שנחלשו מאד וכך קיבלו פטור מהצבא.

רבי מאיר שהיה בריא ובעל מראה מלא, ידע כי גם אם יצום רבות ויחליש את עצמו עדיין יראה חזק, זה לא יעזור לו... ולכן כשהגיעה השעה וצו הגיוס הגיע, הלך לקבל ברכה מהגאון רבי שמחה זליג ריגר, "הדיין של בריסק".

אמר לו רבי שמחה זליג: "נאמר במשנה 'כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ' – אם היית מקבל כראוי עול תורה לא היתה באה עליך צרה זו..."

השיבו הבחור רבי מאיר בשנינות: לא נאמר כל המקבל עול תורה לא נותנים עליו עול מלכות, אלא כתוב 'מעבירין' ממנו עול מלכות, כלומר שאפילו אם נתנו עליו עול מלכות בסופו של דבר יעבירו ממנו, ובגלל שאני באמת מקבל על עצמי עול תורה אני בטוח שיעבירו ממני עול מלכות, ובאתי לבקש ברכה לזה.

היה זה לפני כשבע מאות שנה, שנת ע"ח. מתוך כתב הגדר והשבועה של גאוני ספרד רבי חזקיה ורבי יעקב ב"ר חננאל:

"... נדרנו לעלות לארץ ישראל ולגור בירושלים או סמוך לה כפי שנסכים, ולעובדו בלב שלם.

ונשבענו שמיום שנצא את הארץ הזו עד שבע שנים לא נפרד איש מרעהו. ואם יהיה רצון הבורא נעסוק שנינו בתורה, ואם חלילה יגרום החטא ולא תזדמן הפרנסה לשנינו, אחד יקבע עיתים לתורה והשני ישתדל במלאכה או בסחורה לפרנסה. ולאחר זמן אם ירצה להחליף ולקבוע עיתים לתורה יחליפו..."

ואם יארע דבר לאחד ולא יוכל לעלות לארץ ישראל, יהיה חברו פטור מן הנדר עד שיוכל לקיימו. וקיבלנו שלא יעכב אותנו אף אחד, ואפילו שיכריחנו המלך, נשתדל בכל כוחנו ללכת לא"י...
ואם יארע אונס נמתין עד שיעבור האונס ההוא, שאין הנדר והשבועה מתבטלים אף אם עבר הזמן שקבענו, שכל ימי חייו אנו מחוייבים בזה הנדר והשבועה..." (ועיי"ש נוסח ארון ומרגש)

מתוך מכתבו של רבי יעקב ב"ר חננאל מקורדובה לרבינו הרא"ש
"אשר נדרנו ונשבוענו רבי חזקיה ואני לעלות לארץ ישראל, וקבענו הזמן לסוף שנתיים. כשהגיע הזמן מכרנו את בתינו וכל חפצינו, וקנינו 'בגדי גולה' וצידה לדרך.

כשחיפשנו לשכור ספינה שתיקח אותנו מקורדובה לסביליה, באה שמועה כי אוניות מלכות פורטוגל סובבות בים בפקודת האפיפיור, בוזזות ושוללות שלל מכל יהודי וישמעאלי שימצאו.

לא סמכנו על השמועה והלכנו לסביליה. וכאשר לא מצאנו אף ספינה ללכת בה לכיוון ארץ ישראל. אמר לי רבי חזקיה: 'חזור לקורדובה ואני אשאר בסביליה, כאן אוכל לדרוש ולחקור טוב יותר מתי יש ספינה הנוסעת לארץ ישראל', וקבע דירתו שם.

ומהיום הוא הייתי מצער אותו למהר לצאת מן הארץ ולבטל את הגזירה שנגזרה עלי על איחור נדרי. כי מיום שנדרתי ועד עתה לא שקטתי, ובפרוע פרעות מצאוני צרות ותלאות רבות. ובעוונותי בארבע השנים הללו קברתי ארבעה צאצאים, אוי לאב שככה לו... והייתי מתאונן ומתלונן עליו בעבור זה עשה ה' לי.

השנה, לפני פורים, שלח אלי מכתב שאבוא אליו, שהוא מזומן לשלם נדרנו. ואני שלחתי אליו שיכין צידה לדרך, כי בעזרת ה' אחר פורים אצא לסביליה.

אך תיכף החלו קרובות וחדלו ארחות בין קורדובה לסביליה, הדרך היתה בחזקת סכנה. רק האמצעים הלכו בדרכים עקלקלות עטווי קשת, חרב ומגן, עם כל זה רציתי לסכן את עצמי ומשפחתי... אך אוהבי ורעי לא הניחו לי ועיכבוני בעל כרחי.

רבי חזקיה שהסתמך על מכתבי שכתבתי ספינה והכניס בה את כל אשר לו, שהיה סבור שאגיע במועד, אך בראותו כי איחרתי נחפז וברח ויעבור את הנהר, 'ויוותר יעקב לבדו'...

אך גדול העצה ריחם עלי והשיב חכמים אחרו... רבי חזקיה לא הצליח למצוא אוניה שתסכים להפליג לא"י ושב לסביליה.

משם שלח לי מכתב שהוא רואה מכל מהלך הענינים עד עתה שהורו לו מן השמים שאין לו ללכת לארץ ישראל, עד שישלים את נדרו הראשון שנדר על עצמו, לקבוע לעסוק בתורה זמן ידוע, ורק לאחר מכן יקיים את נדרו השני לעלות עמי לא"י.

ועתה שואל אני, אנא הודיעני אם חייב אני להמתין לו, או שאוכל לצאת עם אנשי ביתי בלעדיו, ללכת למיורקה או לאחד מאיי הים ומשם למצוא אוניה שתפליג לארץ הקודש. ואז ה' ירחם עלי לבל יכרת זרעי. ועוד, הייתי מוטעה בנדרי, שאם הייתי יודע שהיה עלי נדר להתעכב לא הייתי נודר עמו.

ואם יראה בשלך לשלוח מכתב לרבי חזקיה לברכו על הנס שנעשה עמו, שהצליח לחזור לסביליה, ומתוך כך תכתוב מעט על חומר נדרים, אולי יקיץ מתנומת האימה שנכנסה בו, ויתעורר לקיים את שנדר עמי, כי מה שנדר על עצמו ללמוד לא קבע לו זמן ומקום, ואפשר שזכות הארץ הטהורה והנבחרת תסייע לנו.

אנא הורני את הדרך הטובה. ובזה תגדור פירצה גדולה שנפרצה על ידינו, כי יש מהמון העם המזלזלים בשבועות ובנדרים ואומרים: 'הלא אלו הלומדים שתורתם אומנותם לא קיימו שבועתם ונדרם, כל שכן שאר העם...' ומרגנים אחרינו: 'התירו פרושים...' ומוטב שנסכן עצמנו ואל יתחלל שם שמים ברבים...

השיבו הרא"ש:

צר לי מאד על צערך, המקום ירחם עליך ויאמר די לצרותיך. הנה עשיתי בקשתך ודקדקתי בנדר ובשבועה שנדרתם וזו תשובתי: והיה, אם בנדרו הראשון רבי חזקיה נדר לקבוע להתעכב כאן יותר משנתיים הרי נדר שניכם אינו נדר כלל ונתפרדה החבילה.

ואם לא היה עליו נדר, הרי נדריכם חל וחיבים אתם לעלות. ואם ח"ו אחד מכם לא רוצה לקיים נדרו העובר יעבור והשני פטור מללכת, כי נדרתם ללכת בחבורה ונתפרדה החבילה ובטל הנדר. **אמנם** אם רוצה אתה לעלות לבדך רשאי אתה, אך לא בגלל הנדר ואינך צריך לחברת רבי חזקיה. (ש"ת הרא"ש כלל ח' י"ג וקיצרתי!)

בחדש סיון שנת תרפ"ד עלו על הקרקע מתיישביה הראשונים של בני ברק. סיפר הרה"ח יצחק מאיר, שהיה מילדי ב"ב הראשונים ולימים ראש העירייה: **אבי,** ר' צבי עם שותפיו ר' שמואל ור' יוסף ליברמן ניהלו בפולין עסק מצליח, בית חרושת לאריגה אשר העסיק מאות פועלים. מאז ומתמיד איוותה נפשו של אבא לעלות לארץ ישראל.

היה זה בשנת תרפ"ד, עת יצא האדמו"ר בעל ה"אמרי אמת" לנסיעתו המפורסמת לארץ ישראל. אבא היה אמור להצטרף לפמליית הרבי ולבדוק מקרוב את המצב בארץ. הכל היה מוכן אלא שברגע האחרון נאלץ לוותר ובמקומו נסע שותפו ר' יוסף.

המשלחת הגיעה גם לבני ברק. סיפר על כך רבי יצחק גרשטנקורן: יצאנו מתל אביב, היה זה מסע סיוור מיוחד – מרגש ביותר. השתתפו בסיוור הרבי מסוקולוב, הרב מבנדין ושני מנינים של חברי המשלחת. לקחנו איתנו משקה ביד רחבה, מגדנות ופירות מזמרת הארץ. הדרך היתה משובשת והמכוננית התקדמה בקושי, נסיעה שאנו עושים עתה ברבע שעה ארכה אז שתי שעות. הגענו למחוז חפצנו. טיפסנו ועלינו למרום הרים והתפללנו תפילת מנחה. אחר התפילה שתינו 'לחיים' והרגליים נתרוממו מאליהם לריקוד...

כעבור כמה שבועות חזר ה"אמרי אמת" לפולין, הכל ציפו למאמר פיו אודות ישוב ארץ ישראל, אשר כנודע בעקבות נסיעתו הלהיב המוני חסידים לעלות וליישב את הארץ.

בשובו סיפר ר' יוסף לאבא, שעוד בהיותם על האוניה בדרכם לשוב לפולין, קרא האדמו"ר לכל מלוויו ואמר להם לבל יהינו חלילה להוציא את דיבת הארץ רעה ולא יכללו בעדת מרגלים...

לכן מיעט ר' יוסף לדבר והתחמק מתשובה ברורה... הוא לא סיפר על הנעשה בארץ ולא על הסיכויים להקים שם בית חרושת לאריגה. כיון שלא הגיעו לכלל הכרעה, החליטו לנסוע לגור לשבת ולשאול את דעת קדשו של האדמו"ר.

במוצאי שבת נכנסו ל"אמרי אמת" ושאלו האם לעלות לארץ ישראל? מיד פסק להם הרבי ברורות: "כן, אתם צריכים לנסוע לארץ ישראל – ארץ ישראל זקוקה ליהודים כמוכם!"

סיפר אבא: "מיד בשובנו התחלנו לחסל את בית החרושת. אט אט, כשהחלו בני המשפחה והפועלים להבין כי החלטתנו נחושה הפצירו בנו והתחננו: "אל תסעו, מי יודע מה מצפה לכם שם..." בעיקר טענו נגדנו הפועלים היהודיים: "הרי כל פרנסתנו תלויה בך, אם תעזוב מה יהיה על ילדינו, מר יהיה גורלנו..."

הלחצים גרמו לי צער רב והצליחו לטעת בי תחושת אשמה. קמתי ונסעתי אל הרבי בשנית. כשנכנסתי סיפרתי לו דברים כהווייתם. שמע את דברי ומבלי להתייחס לגופן של הטענות שב ואמר לי: "קום וסע לארץ ישראל!" ואף הוסיף לברכני בברכת הצלחה. כל החששות נמוגו כלא היו". ("על חומותי בני ברק")

רמי בר יחזקאל הגיע לבני ברק, ראה עינים שאוכלות תחת תאנים, ונטף הדבש מהתאנים והחלב מהעינים והתערבב. אמר: 'היינו זבת חלב ודבש!'

יגם זבת חלב ודבש וזה פריה'

הגמרא אומרת שפירות גינוסר שהיו מתקוקין ביותר לא היו בירושלים, שלא יאמרו עולי רגלים שלכך עלו לירושלים. (פסחים ה:)

שלמה המלך אמר: "עשיתי לי גינות ופרדסים ונטעתי בהם כל עץ פרי". (קהלת ב' ה') כל הפירות בעולם היו גדלים בירושלים, כי מירושלים הושתת העולם וממנה יוצאים גידים לכל הארצות, שהיה שלמה מכיר בחכמתו את גידי הארץ, איזה גיד הולך אל כוש ונטע בו פלפלין... בכל עורק של אדמה נטע את העץ שגדל בארץ ההיא, לכן נאמר 'עץ כל פרי'.

ויש לשאול, אם כך בזמן שלמה היו עולים בשבילם לירושלים!?

ויש ליישב:

א. אותם פירות היו רק בגינתו של שלמה, שהרי אסור לנטוע עצים בירושלים, ומדוייק בפסוק, שנאמר 'עשיתי לי'.

ב. פירות גינוסר לא היו כמותם בכל העולם במתיקות וטיב, ואילו שאר הפירות שבעולם על אף שהם נדירים אין זו סיבה שיעלו בשבילם לירושלים...

ג. בימי שלמה, ששלט על כל העולם הגיעו לארץ ישראל פירות מכל העולם, ממילא היה זה שכיח לראות בשווקי הארץ פירות שונים ומיוחדים. ("נר לשולחן שבת" - נשמח לשמוע תירוצים נוספים)